

АНОТАЦІЯ

Мелешенко О. О. Дискурсивні стратегії англомовного політичного твітінгу Дональда Трампа: когнітивний мультимодальний аналіз. — Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 035 — Філологія (Галузь знань 03 — Гуманітарні науки). — Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2021.

Дисертаційна робота присвячена вивченню дискурсивних стратегій англомовного політичного твітінгу Дональда Трампа у когнітивному мультимодальному ракурсі.

У дисертаційному дослідженні висунуто гіпотезу, за якою в основі політичного твітінгу Д. Трампа лежать ієрархічно організовані дискурсивні стратегії та субстратегії, які об'єктивуються низкою моно- та мультимодальних риторичних технік комунікативного впливу, що розмежовуються згідно сфери психіки адресата, на яку орієнтований вплив, — раціональне мислення, емоції, волю та підсвідомість — і характеризуються специфікою вербального/графічного і візуального/невербального втілення або їх інтерфейсом.

Матеріалом дослідження слугують 2000 твітів з твітер-акаунту Д. Трампа @realdonaldtrump, вилучених у період перебування Д. Трампа на посаді Президента США у 2017–2021 рр.

Методологічною основою дослідження дискурсивних стратегій політичного твітінгу Д. Трампа є когнітивно-комунікативний підхід до вивчення мови/мовлення, який враховує здобутки прагмалінгвістики, дискурсології, лінгвосеміотики, лінгвосинергетики, теорії гумору та інтертекстуальності, лінгвоперсонології, когнітивної лінгвістики, теорії концептуальної (мультимодальної) метафори й метонімії, мультимодальної аргументації, іміджеології, (віртуального) жанрознавства, інтернет-лінгвістики, теорії мовленнєвого впливу.

Методика дослідження спирається на інференційний аналіз політичного твітингу Д. Трампа, який уможливорює виявлення пресупозицій Д. Трампа, що мотивують ті чи інші стратегічні цілі, втілені в його моно- та мультимодальних комунікативних діях на інтернет-сервісі «Твітер», та прогнозування інференцій, які робить адресат політичного твітингу Д. Трампа у процесі інтерпретації цих комунікативних дій.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше розроблено теоретико-методологічні засади системного когнітивно-мультимодального аналізу дискурсивних стратегій політичного твітингу Д. Трампа як жанру політичного інтернет-дискурсу та як мультимодального (гіпер)тексту. Це дозволило побудувати ієрархічну структуру дискурсивних стратегій і субстратегій політичного твітингу Д. Трампа; встановити моно- (вербальні) й мультимодальні (вербально-візуальні) риторичні техніки раціонального, емотивного, волітивного й сугестивного комунікативного впливу, які є засобами об'єктивації дискурсивних субстратегій; розкрити інтерфейс мультимодальних семіотичних ресурсів у здійсненні комунікативного впливу в політичному твітингу Д. Трампа.

Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів із висновками до кожного, загальних висновків, списку наукових джерел, списку довідкової літератури, списку джерел ілюстративного матеріалу та додатків.

У першому розділі «Теоретичне підґрунтя дослідження дискурсивних стратегій англомовного політичного твітингу Дональда Трампа» обґрунтовуються теоретичні основи дослідження: уточнюються лігвістичні дефініції дискурсу (інтернет-дискурсу, політичного дискурсу) та тексту, з'ясовуються когнітивні, соціально-інтерактивні та семіотичні ознаки політичного твітингу, який описується як жанр політичного інтернет-дискурсу і як мультимодальний (гіпер)текст. Окрім того, у розділі вибудовується ієрархія дискурсивних стратегій політичного твітингу Д. Трампа, встановлюються та описуються риторичні техніки комунікативного впливу як інструменти

реалізації комунікативних намірів президента, які вмотивовують його дискурсивні стратегії.

У другому розділі «Методологія дослідження дискурсивних стратегій англomовного політичного твітінгу Дональда Трампа» викладаються методологічні й методичні засади дослідження: з'ясовуються методи дослідження дискурсивних стратегій англomовного політичного твітінгу Д. Трампа, встановлюються моно- (вербальні) й мультимодальні одиниці аналізу, викладаються поняття, які є необхідними для їхнього розуміння, а також описується алгоритм дослідження.

Третій розділ «Мономодальні (вербальні) дискурсивні стратегії англomовного політичного твітінгу Дональда Трампа» присвячено аналізу мономодальних (вербальних) засобів втілення риторичних технік раціонального, емотивного, волітивного й сугестивного впливу, які слугують реалізації мономодальних (вербальних) дискурсивних стратегій політичного твітінгу Д. Трампа.

У четвертому розділі «Мультимодальні (вербально-візуальні) дискурсивні стратегії англomовного політичного твітінгу Дональда Трампа» здійснюється аналіз мультимодальних (вербально-візуальних) засобів втілення риторичних технік раціонального, емотивного, волітивного й сугестивного впливу, які слугують реалізації мультимодальних дискурсивних стратегій політичного твітінгу Д. Трампа. Також розглядаються мультимодальні тропи й інтерфейс взаємодії різних семіотичних модусів у реалізації цих дискурсивних стратегій.

Результати наукового дослідження узагальнюються у таких висновках, які підтверджують гіпотезу роботи.

Англomовний політичний твітінг Д. Трампа є мисленнєво-комунікативним процесом і результатом, втіленим в його моно- та мультимодальних комунікативних діях, об'єктивованих мультимодальними твіт-текстами обсягом до 280 символів на інтернет-сервісі «Твітер», і спрямованих на регуляцію поведінки широкого загалу. Англomовний політичний твітінг Д. Трампа виявляє ознаки жанру англomовного політичного інтернет-дискурсу, зумовлені з одного

боку, соціально-комунікативним контекстом політичної сфери США, а з другого боку, – технологічними можливостями інтернет-сервісу «Твітер», а також ознаки інтернет-тексту – гіпертекстуальність і мультимодальність.

Англомовний політичний твітінг Д. Трампа має стратегічну природу, адже є підпорядкованим реалізації глобального стратегічного наміру президента – здійсненню впливу на аудиторію з метою завоювання/утримання політичної влади і забезпечує реалізацію цього наміру через локальні дискурсивні стратегії конструювання власного позитивного іміджу й руйнування іміджу політичного опонента та підпорядковані їм субстратегії і тактики, які об'єктивуються моно- і мультимодальними риторичними техніками.

Моно-/мультимодальна локальна дискурсивна стратегія конструювання власного позитивного іміджу Д. Трампа втілюється низкою моно-/мультимодальних локальних дискурсивних субстратегій, кожна з яких відповідає певній соціально-комунікативній ролі й ґрунтується на певному типі цінностей: демонстрації патріотизму (роль ПАТРІОТ), демонстрації економічної ефективності (роль ЕФЕКТИВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ МЕНЕДЖЕР), демонстрації сили (роль ЖОРСТКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ЛІДЕР), фамільяризації із електоратом (роль ДОБРИЙ ЗНАЙОМИЙ), демонстрації популярності (роль ПОПУЛЯРНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ЛІДЕР), демонстрації віри (роль ВІРУЮЧИЙ).

Моно-/мультимодальна локальна дискурсивна стратегія руйнування іміджу політичного опонента у твітінгу Д. Трампа втілюється моно-/ та мультимодальними субстратегіями дискваліфікації й дискредитації, які ґрунтуються на негативній оцінці різних компонентів іміджу опонента.

Моно- та мультимодальні риторичні техніки, які є способами об'єктивації дискурсивних субстратегій політичного твітінгу Д. Трампа, є орієнтованими на здійснення впливу на різні сфери свідомості адресата – раціональне мислення (вербальні та вербально-візуальні доведення (спільне й паралельне) й інформування, а також вербальні роз'яснення, опис та оповідь); емоції (вербальні та вербально-візуальні декларування та емотивне зараження на основі вербальних та візуальних метафор і метонімії/метонімічних ланцюгів,

вербально-візуальних та вербально-візуально-невербальних метафор/метафоричних ланцюгів і метонімії, візуальних і вербально-візуальних метафор-алюзій та вербально-візуального гумористичного контрасту); волевиявлення (вербальне й вербально-візуальне спонування); підсвідомість (вербальне/графічне навіювання).

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у застосуванні розробленої методики когнітивного мультимодального аналізу для вивчення різних жанрів інтернет-дискурсу, поглибленого дослідження інтерфейсу між вербальним, візуальним і невербальним модусами у здійсненні комунікативного впливу, а також для реконструкції когнітивних моделей мультимодальних тропів.

Практична значущість роботи визначається можливістю використання її результатів у курсах із лексикології англійської мови («Семасіологія», «Фразеологія»), стилістики англійської мови (розділи «Стилістична семасіологія», «Стилістичний синтаксис»), теоретичної граматики англійської мови («Словосполучення», «Речення»), загального мовознавства («Мова і мислення», «Семантика»), а також спецкурсів з когнітивної дискурсології, політичної лінгвістики, теорії комунікації, теорії мовленнєвого впливу, теорії (мультимодальної) метафори й метонімії, теорії (мультимодальної) аргументації, емотиології, сугестивної лінгвістики. Міждисциплінарний ракурс дослідження дозволяє використовувати його результати у галузях іміджології та PR, соціальної психології, соціології, журналістики.

Ключові слова: гіпертекстуальність, дискурсивна стратегія, Дональд Трамп, жанр, інтернет-дискурс, інтерфейс, комунікативний вплив, мультимодальність, модус, політичний твітінг, риторична техніка.